

apară ca niște declassați în noul mediu pentru care se pregăteau. Pe lângă învățatură trebuia deci să li se dea posibilitatea să-și câștige, în contact cu societatea în care aveau să intre după terminarea studiilor, acea rutină socială și deprindere cu formele ei convenționale, care e absolut indispensabilă și formează însăși puntea de trecere peste prăpastia socială ce există între sat și oraș (...). Octavanilor, septimanilor și citorva sextani ni se permitea să urmăm un curs de 'dans', care ținea câteva săptămâni și la care erau invitate domnișoarele din cele mai bune familii românești. 'Dansul' acesta alcătuiă una dintre cele mai mari atracții ale vieții de 'studenți' la Brașov¹.

Pentru Sofia Stănescu a nutrit o dragoste puternică. I-a închinat poezia în limba germană *Die Rose v.S.* lângă care, în carnetelul său a așezat câteva petale de trandafir. Apoi, după zece ani, transcrie din nou versurile pentru Sofia într-un carnetel din perioada 1905—1912 (cînd era inginer în localitatea Klobuky din Cehia) și din nou așează alături aceleași petale de trandafir care se păstrează pînă astăzi. Avînd în vedere aceste semne de devotament durabil, absența corespondenței dintre ei, după despărțire, rămîne un mister. Într-o discuție cu noi, Michal Gáfrik emitea părerea că e posibil să fi existat totuși un schimb de scrisori. Cele cinci poezii de dragoste, scrise în perioada șederii la Brașov, sînt motivate de sentimentele față de Sofia Stănescu: *Čierne oči, čierne oči... Len jej, Milá moja, milá moja... , Za búrnej, čiernej noci și Die Rose v.S.* Ultimele două poartă și dedicația respectivă. În versurile *Čierne oči, čierne oči... (Ochi negri, ochi negri...)* o vede pe iubita sa în extaz mistic, probabil la Biserica Sf. Nicolae din Schei, pe care o frecventau elevii, în poezia *Milá moja, milá moja... (Draga mea, dragă...)* își compară iubita cu un trandafir (ca și în *Die Rose v.S.*). Poezia *Za búrnej, čiernej noci (Noaptea neagră, furtunoasă)* evocă durerea despărțirii celor doi îndrăgostiți în vara anului 1896.

În paginile carnetelului de la Brașov s-a conservat și o altă mărturie concludentă asupra ambiției spirituale în care a evoluat Krasko la vârsta de 18—20 de ani. El transcrie trei cîntece patriotice românești: *Deșteaptă-te române*, datată 5 iunie 1895) din care subliniază ultimele versuri: „Murim mai bine-n luptă cu gloria deplină, / decît să fim sclavi iară -și în vechiu-ne pămînt“; *Doina lui Rațiu și Doina lui Lucaciu* — ambele dedicate celor doi conducători ai mișcării românilor ardeleni, condamnați în 1894 în procesul memorandiștilor.

În iunie 1896 I. Krasko a trecut examenul de maturitate² și s-a întors în comuna sa, la Lukoviște. Un lucru este neclar: pe volumul poeziilor lui M. Eminescu, apărut la Iași, la Editura Fraților Șaraga (ediție nedată),

¹ Sextil Pușcariu, *Gimnaziul din Brașov, în Anuarul liceului ortodox român „Andrei Șaguna“ din Brașov, Anul jubiliar 1924—1925*, publicat de Iosif Blaga, Brașov, 1925, p. 66.

² După plecarea sa, la liceul românesc din Brașov au mai fost înscriși încă patru elevi slovaci, provenind aproape toți din comitatul Gemer unde activa cercul amintit mai sus de patrioți slovaci simpatizanți ai românilor. Unul dintre aceștia, Samuel Daxner, care a dus de mai multe ori tratative cu reprezentanții românilor, și la București cu Dimitrie D. Sturza (vezi Jindra Hušková-Flajšhansová, op. cit., p. 36), și-a trimis pe fiul său Vladimir Daxner la acest liceu unde figurează înscris numai în anul 1899—1900. Vezi A. Birseanu, *Istoria școlilor centrale române gr. or. din Brașov*, 1902.